

הכימא דיהודאי

שלושים לפטירתו של ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל -
אסופה של מילי דחידודא, תשובות קצרות וחריפות אשר העיר או השיב
לשואליו, ובהן הראה באצבעו על שורשי הדברים מתוך גישה מיוחדת שהיא
מעין "בדיחותא דבדחי רבנן", מתוך הבלטת החובות שבין אדם לחבירו

מאת: חו"ר 'אוצר החכמה'
צילום: שוקי לרר, בעריש פילמר

כמעט

בכל סיפור האופייני
להגראי"ל, טמון
איזה משהו מקורי,
מפתיע. עצם הלז של הענין. כמו הסיפור
שהרופא אמר לו שהוא חי בנס והגראי"ל מיד
ענה לו: 'גם אתה'!... משפט קצר אך מעמיד
את הדברים על מקומם.

ופעמים בתשובות קצרות היה מביא את
השואל לידי מודעות, ושלא יהלך בדמיונות.
בחור צעיר שאל "אם הוא צריך להתחתן",
רא"ל ענה בשאלה: למה לא? הבחור ענה
שהוא רוצה ללמוד ושהוא מנצל את זמנו
כראוי. אם כן, ענה, אז לא צריך. 'עד מתי?'
שאל הבחור, והגראי"ל אמר בשיא הטבעיות:
'אף פעם... כמו בן עזאי'... הבחור קפץ. 'מה,
אף פעם?' ואז נענה בחיוך, אה, אתה כן
רוצה?...

והיה אחד שקיבל מכתב מהתלמוד תורה,
על שהבן שלו מגיע עם כיפה הנחשבת
מודרנית. הלה נסער מאוד, קם והביא את
שני סוגי הכיפות אל הגראי"ל ושאל,
האמנם יש הבדל? רא"ל ענה שלא.
שמח הלה ואמר: רוצים להעניף את
הבן שלי מהת"ת על שהוא לא לובש
את הכיפה הנכונה.

ואתה, רואה הבדל?

לא - ענה האיש.

אם אתה לא רואה הבדל, אז מה אכפת לך
שילבש מה שהת"ת מעדיף?...

לא להטריח

שאל אותו אברך: היות ולאשתי קשה לשטוף כלים רבים
במוצאי שבת, אנחנו משתמשים בשבת בכלים חד פעמיים. עד
עכשיו קנינו חד פעמי צבעוני לכבוד שבת אבל בעקבות עלויות
מחירים ומיעוט הכנסה, אין אנו יכולים לקנות אותם. האם ניתן
לקנות כלים חד פעמיים פשוטים וזולים כדי שיהיה קל יותר
לאשתי או שכבוד שבת עדיף?

ענה הגראי"ל: יש כבוד שבת, כלים יפים, ויש עונג שבת. אם
תשתמשו בשבת בצלחות רגילות, יהיה חסר לאשתך בעונג שבת -
היא תחשוב על העבודה המפרכת שצפויה לה במוצאי שבת, ועונג
השבת יופר, ואם כן, עונג שבת עדיף על כבוד שבת ובמצבכם
מותר לכם להשתמש בכלים פשוטים. (העיר ת"ח אחד שתשובה
זו מבוססת כנראה על דברי החזו"א שדבר המנוגד לעונג שבת אין
בו כבוד שבת ואכמ"ל).

אברך בא להתייעץ: אשתו רוצה לקנות מזגן. דא עקא, הוא חי
תמיד בחשבון מדויק ואין לו בשביל מזגן.

שאלו: מה אתה עושה במשך היום? אברך כולל, ענה. ובכולל
יש לכם מזגן? כן. אז ראוי שיהיה מזגן גם לאשתך...

האמת

הגיע אליו יהודי ושאל אם להחליף משרה של מג"ש בישיבה
קטנה למג"ש בישיבה גדולה. בין השיקולים הוא מנה את ענין
הכבוד להיות ר"מ בישיבה גדולה. הרב ענה לו מה שענה ואח"כ
קם וליווהו עד הדלת.

על מה ולמה? נימק לאחר מכן: כל יום עומדים פה אנשים
ומסבירים כל מיני הסברים, ובאמת הם מתכוונים לכבוד. סוף
סוף בא יהודי ואמר בדיוק את מה שהוא חושב בלי רמאות, וראוי
על כך לכבדו!

ראש כולל אחד אמר לו שיש לו אהבת תורה ולכן הוא מחזיק
את האברכים. השיב: האם אתה מסוגל להחזיק גם אברכים של
כולל אחר?

סיוע בהורדת ה"לחץ"

בתשובות רבות הניח את האצבע על גורם ה"גאוה".
ומעשה באברך שבא אליו וסיפר כי לוחצים עליו מאד לפתוח
ישיבה, והוא מבקש שרה"י ייסייע לו בגיוס כספים לענין...

נענה, שאמנם בכסף קשה לו לעזור, אבל הוא יכול לעזור
להוריד את הלחץ...

אברך בא להתייעץ עמו אם להיות ש"ץ בימים נוראים
בבית הכנסת של אברכים בו הוא מתפלל, או להיענות
להצעה להתפלל בבית הכנסת של בעלי בתים פשוטים
ברמת גן, עם משכורת של 10,000 ש"ח.

ענה: מה אתה רוצה שאענה לך על כזאת שאלה, איזו
תאוה להעדיף, תאוות הממון או תאוות הכבוד?...

נכנס אחד וסיפר כי בנו 'בעל-כישרון' גדול מאוד, והנהלת
החידר ממליצים להקפיצו כיתה. הלה ציפה מאד לתשובה
חיובית והסכמה, אולם הרב התחמק...

סמוך אחריו בא אדם אחר ושאלה הפוכה בפיו: הנהלת
החידר טוענים כי בנו חלש בלימודים ויש להשאירו כיתה
לשנה נוספת, אך הוא חושש מאוד שבנו ישבר מכך.
הגראי"ל חיווה דעתו שאדרבה זה רק יועיל לילד, וחזקו
להסכים לדברי המנהל.

לאחר מכן הביע צערו: האב השני חשש, אולי בנו ישבר
מלהישאר כיתה. אבל מדוע האב הראשון לא חשש שבנו
יכשל בגאוה ויוהרה לקפוץ כיתה?

נכנס אליו ראש כולל אחד ותיאר לו באופן
נמלץ את ביקורו בבית החיים בצפת, ובתוך דבריו:
"השתטחתי על קברו של הבית יוסף, ואמרתי לו, אתה
הבית יוסף, הרי לומדים בכולל את הספרים שלך, תעמוד
ותתפלל עלינו..."

הגראי"ל ענה בלחש: ומה הבית יוסף ענה לך?...

אחד העסקנים שגם החזיק כולל בא וטען שהוא כבר לא
יכול יותר, והניח בדרמטיות את המפתחות על השולחן.

שאל: הגם מפתחות המכונית שלך מצויים בצרור זה?...

אל תעשה "טובה" זו...

נכנס אליו אחד שפעל נגדו ופגע בכבודו וביקש מחילה. הרב השיב לו כדרכו כי מעולם לא הקפיד עליו, ואדרבה עשה לו טובה, וכמו שכתוב בספרים וכו'.

כשיצא הלה קרא לו שוב ואמר לו, אף שאמרתי לך שטובה לאדם לקבל בזיונות, אל תעשה טובה זו לאנשים אחרים...

אחר קבלת קהל אמר לנכדו: מחצית מהאנשים שבאו שברו את ליבי מגודל צרותיהם, ומחציתם דיכאו את רוחי מעניינו קטנות ושטויות שמוחם עסוק בהם. צריך להפגיש את המחצית השניה עם המחצית הראשונה, כדי שיקבלו הסתכלות נכונה על החיים.

שכנים לא מוכרים

נכנס יהודי ושאל: דירתו קטנה למידות משפחתו ויש לפניו אפשרות להרחיב את הדירה או לעבור לדירה אחרת. גדולה יותר, כאשר יש צד להישאר ולהרחיב, שכן את שכניו דהיום הוא מכיר היטב ויש לו אתם יחסים מצוינים.

ענה: ברגע שתתחיל לבנות, תגלה פתאום שהשכנים שלך אינם אותם שכנים וכחדשים יהיו בעיניך...

עוד לא התפללת עליו...

נכנס ראש ישיבה אחד וסיפר לו על בחור בישיבה שרוצים לסלקו מהישיבה. שאל אותו הגרא"ל, האם הוא יודע את שם אמו של אותו בחור? ראש הישיבה ענה בשלילה. תגובתו של הגרא"ל היתה: "עוד לא התפללת עליו וכבר אתה רוצה להעיק אותו מהישיבה?!"

אלא המעשה

שאל את אחד מראשי רשתות הכוללים כמה ממעשיו הם לשם שמים, והראש כולל ענה לו חמש אחוז. ענה 'חבל, אם היית עושה הכל שלא לשמה, היית פותח עוד כולל!'

אחד מגדולי מחזיקי התורה נכנס לביתו, ושיבחו אותו שהוא מחזיק אלפי אברכים ועוד הוסיפו שמחצית מהכנסותיו נותן להחזקת תורה.

הגיב בחיוך: לא ידעתי שאדם אחד צריך לחיות כמו אלף אברכים...

ומעשה בגביר גדול שאמר לו שהוא מוכן ושמה לתרום כסף לאברכים אבל הוא לא מבין, בשביל מה צריך שיהיו בעם ישראל כל כך הרבה אברכי כולל? השיב לו: ואני תמה כעין זה, בשביל מה צריך שיהיו כל כך הרבה גבירים, והרי אפשר להסתדר בהרבה פחות?...

יהודי עשיר נכנס למעונו וביקש להתייעץ. היות שהוא מחזיק ברכב יקר, האם עליו לחשוש מפני עין הרע עקב קנאתם של הבריות?...

הגרא"ל (שכנראה חש בקורטוב של גאוות ממון בנימת דבריו של השואל) השיב לו בשאלה: את הש"ס אתה כבר יודע? לא, לא זכיתי. אולי מחצית מן הש"ס אתה יודע? מחצית מן הש"ס? הלוואי.. לא זכיתי. אז אולי לפחות מסכת אחת מן הש"ס שגורה על לשונך? והעשיר: לצערי, אפילו מסכת אחת של משניות אינני יודע...

אם כך, אמר לו, מדוע אתה מודאג? במה יש לקנא בך?...

לאחר כינוס שהיה רצוף שבחים לכבודו של גביר נדיב שתרם פרוייקט לעולם התורה, אמר: כמה חבל שהאיש מכר את העולם הבא שלו בעבור נזיד עדשים של קורטוב כבוד...

"מקנא אני באדמו"ר מבעלזא"

לפני מספר שנים הוזמן הגרא"ל ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לשאת דברי חיזוק בפני מאות חסידים העובדים לפרנסתם, שהתכנסו לקריאת מרן לחיזוק וחיוב "קביעת עיתים לתורה". הגרא"ל בא והשמיע דברי חיזוק וגדול היה המעמד לכבוד התורה.

כשחזר הגרא"ל מכנס זה אמר לאברך אחד ממקורביו בהתלהבות: כמה קנאה יש לי באדמו"ר מבעלזא, איך הוא הצליח לגדל אלפי אלפי חסידים העוסקים לפרנסתם, יראי שמיים, וקובעים עיתים לתורה, גם אנחנו היינו צריכים לעשות כך, אילו רק חובת הציות לרבנים הייתה מוחלטת כחסידים לרבנותיהם. הגרא"ל הראה באותו מעמד קטע מ'ספר חסידים' המשבח דווקא את אלה שעוסקים לפרנסתם וקובעים עיתים לתורה.

וגם כיבוד אב ואם...

מספר האברך מאיר ל': בשעתו כשהגעתי מארה"ב ללמוד בישיבה בארה"ק, הלכתי אל הגרא"ל ואמרתי לו שאני מבקש הדרכה לקראת הישיבה. הוא ענה בקצרה: "רק תורה, ללמוד וללמוד", ושאל אותי לאיזו ישיבה באתי. עניתי. היתה זו ישיבה ליטאית. לפי הלבוש החסידי שלי, הוא כנראה זיהה מיד שמדובר במעין "מרד נעורים" והפטיר בחיוך: "וגם כיבוד אב ואם..."

תיק"ו

נכנס למעונו יהודי תמהוני ודרש במפגיע לפגוש את הרב. הלה טען בחוזקה כי הוא "אליהו הנביא" לא פחות ולא יותר...

כששמע הגרא"ל את הרחש בחוץ, ביקש להכניסו ואמר לו מרן - האתה זה אליהו הנביא? אם כן התכבד נא כי שמוח אני כך מאד... ראשונה ארצה לדעת שאלה שהנני מחפש את פתרונה למעלה מתשעים שנה - "חצי קב בשתי אמות מהו"? אנא תאמר לי את התשובה שנכסוף נכספתי אליה... אם אליהו אתה תרץ נא לי! ויש לי עוד קושיות ואיבעיות...

נכנס אדם להתייעץ, מה לעשות על כך שבנו מעשן,

שאל: "מה, בשבת?!"

אחד ניגש אליו להתייעץ אם לשלוח את בנו לישיבה מסוימת.

"למה אתה רוצה שהוא ילך דוקא לישיבה הזו?"

"כי יש שם הרבה בעלי כשרונות" ענה האב.

"וכי סבור אתה שכשרון זה דבר מדבק?..."

בחור צעיר החליט לזנוח את דרך אביו ומשפחתו ולהצטרף לקבוצה שטוענת למקוריות והליכה בדרכי הגר"א. אביו, ת"ח חשוב, עשה כל אשר לאל ידו להניאו והעלה חרס בידו. לבסוף הצליח להביאו לבית הצנוע בחוב חזון איש. הגרא"ל האזין בדומיה לרחשי לב הבחור, ואחר שאלו: בעקבות מי צועדים הללו, אמר לו: בדרכו של רבינו הגר"א. שאל: מתי הגר"א נפטר? ענה הבחור: למעלה מ-200 שנה. הפטיר: ומאז הגר"א ועד הרב... אין אף אחד?...

כשרון זה דבר מדבק?..."

אחד ממובילי המערכה בענין חידוש התכלת ניסה לשכנעו להטיל פתיל תכלת בטליתו. ענה, שמאחר והרבה אנשים מסתכלים עליו ויבואו לעשות כמותו הוא מעדיף להימנע מכך.

"אז שהראש ישיבה ילבש טלית קטן עם תכלת מתחת לבגדים ואיש לא יראה", הציע הלה.

השיב לו: "מאיפה אתה יודע שאין לי עכשיו תכלת מתחת הבגדים?..."

לפני שלוש שנים, הרופא המליץ לו אודות התזונה המתאימה לגילו, מה עליו להוסיף ומה עליו לגרוע, תוך שאומר לו כי בגיל 101 צריך כך וכך חומרים לגוף וכו' וכו', אמר לו: על פי איזה ניסיון אתה קובע מה ראוי לכן אדם בגיל 101, אתה היית פעם בגילי? היו לך עוד פציינטיים כאלה?

מנהל סמינר נכנס עם "שאלה", וקיבל תשובה הפוכה ממה שציפה. ניסה לשאול את אותה שאלה מכיוון אחר, ונענה בשתיקה.

"הראש ישיבה, איך אני יכול לקום מהכיסא בלי לקבל תשובה?!"

"אתה יכול לקחת את הכיסא אתך..."

אמר: מארבעת התלמידים הטובים בכיתה יש למלמד עולם הזה, מארבעת התלמידים הבעייתיים בכיתה יקבל המלמד עולם הבא. ועל שאר הכיתה - הוא מקבל משכורת.